

ICHKI ISHLAR ORGANLARI SITUATION-TAHLILII MARKAZI TOMONIDAN KUCH VA VOSITALARNI BOSHQARISH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI

Yuldashev Iqboljon Raximovich

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi katta o'qituvchisi, yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent
Tuymurodov Diyorbek Tuymurod o'g'li
IIV Akademiyasi 2-o'quv kursi kursanti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17686084>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-noyabr 2025 yil
Ma'qullandi: 15-noyabr 2025 yil
Nashr qilindi: 22-noyabr 2025 yil

KEYWORDS

situation-tahliliy markazi,
situation-tahliliy markazi
tizimi, tezkor ma'lumot, tezkor
vaziyat, yagona platforma,
tezkor-shtab

ABSTRACT

Maqolada Ichki ishlar organlari situation-tahliliy markazi tomonidan kuch va vositalarni boshqarish faoliyatini takomillashtirish istiqbollari o'rganilib, fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini, jismoniy va yuridik shaxslarning mulkini, qonun ustuvorligini, shaxslar xavfsizligini ta'minlash, shuningdek huquqbuzarliklarning oldini olish va profilaktikasini amalga oshirish samaradorligini oshirish borasida takliflar va tavsiyalar ishlab chiqilgan

Maqolada ichki ishlar organlari yagona tezkor boshqaruv markaz sub'ektlarining asosiy vazifalari, markaz faoliyatini tashkiliy-huquqiy asoslari o'rganilib, fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini, jismoniy va yuridik shaxslarning mulkini, qonun ustuvorligini, shaxslar xavfsizligini ta'minlash, shuningdek huquqbuzarliklarning oldini olish va profilaktikasini amalga oshirish samaradorligini oshirish borasida takliflar va tavsiyalar ishlab chiqilgan

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 21-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish choratadbirlari to'g'risida"gi PF-27-son va 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmonlariga muvofiq, shuningdek, jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish faoliyatini zamonaviy raqamli texnologiyalar sohasidagi yutuqlarni keng joriy etgan holda yanada takomillashtirish maqsadida ichki ishlar organlari tizimini moddiy texnik jihatdan yaxshilashga sezilarli darajada e'tibor qaratildi.

Xususan, ichki ishlar organlarining kriminogen vaziyat barqarorligi va jamoat xavfsizligini ta'minlash sohasidagi faoliyatini raqamlashtirish orqali sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 2-apreldagi "Ichki ishlar organlarining jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasidagi faoliyatini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-5050-son qarorining 4-bandida: "Toshkent shahar Ichki ishlar bosh boshqarmasi huzurida Yagona tezkor boshqaruv markazini tashkil etilishi" belgilangan bo'lib, shu asosda, 2021-yilning aprel-iyul oylari davomida Toshkent shahar Ichki ishlar bosh boshqarmasi huzurida markaz ma'muriy binosi barpo etilib foydalanishga topshirildi. Rossiya

Federatsiyasining Moskva shahri, Qozog'iston Respublikasi Olmota shahri, Qirg'iziston Respublikasining Bishkek shahri, Hindiston Federatsiyasi va boshqa horijiy davlatlar tajribasi o'rganilib, "Smart base" mahalliy dasturchilarimiz tomonidan "Qalqon" dasturi yaratilib, YPX-maskanlari, to'siq-post, blok-postlar hamda nazoratga olinmagan aylanma yo'llarning barchasiga, shuningdek, aholi gavjum bo'ladigan jamoat joylarida e'tiborga molik bo'lgan hududlar belgilab olinib, 500 taga yaqin yuqori sifatli, yaqinlashtirish imkoniyatiga ega bo'lgan "PTZ" rusumli zamonaviy raqamli videokameralar o'rnatildi hamda poytaxt hududidagi 70 taga yaqin foto-videofiksatsiya radar qurilmalari, 170 taga yaqin chorrahalaridagi, 420 taddan ortiq yo'nalishdagi videokameralar dasturga integratsiya qilinib, test rejimida faoliyati yo'lga qo'yilib, jinoyatchilikka qarshi kurashishda juda katta qulayliklar yaratilib, natijada "inson omili" kamaydi, ma'lumotlarni 90 kun davomida xavfsiz saqlash va qayta ishlash imkoniyati va bir daqiqa ichida barcha ma'lumotlarni elektron tarzda olish, markaz bo'linmalari sub'ektlarining zimmasidagi vazifalarni tezkorlik bilan amalga oshirish imkoniyati yaratildi. Poytaxt hududidagi barcha bino va inshootlar xatlovdan o'tkazilib, xatlov natijasida 45 mingga yaqin ob'ektlar, 607 mingdan ortiq xonadonlar, shuningdek, 4 mln.ga yaqin fuqarolar to'g'risidagi ma'lumotlar jamlanib, dasturga kiritilib, markazning asosiy platformasi "Geoinformatsion elektron xarita" avtomatlashtirilgan dasturi ishlab chiqildi.

Toshkent shahridagi 10 mingdan ortiq turar va noturar joylardagi 9112 tadan ortiq videokuzatuv kameralari ham ulangan. Mazkur tizim ko'cha va jamoat joylarida xizmat olib borayotgan xodimlarni onlayn kuzatish, hodisa joyiga 3-5 daqiqada etib borish imkonini beradi. Uning yordamida poytaxtda sodir qilingan 925 ta jinoyat tezkor fosh etilishiga erishilgan. Markazda «E-manzil», «Shakl-1», «E-mehmon», «Kadastr» dasturlaridan ma'lumot olish ham keng yo'lga qo'yilgan bo'lib, «Bir million dasturchi» loyihasi doirasida o'qigan yoshlar tomonidan «Qalqon» nomli tizim yaratilgan.

IIO situatsion-tahliliy markazi tezkor ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish va kriminogen vaziyatni bashorat qilish uchun mas'ul bo'lgan muhim bo'g'in hisoblanadi. Uning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Jamoat tartibi va xavfsizlik holatini kuzatish.
- Huquqbuzarliklarning oldini olish uchun profilaktik choralar ishlab chiqish.
- Kuch va vositalarni real vaqt rejimida muvofiqlashtirish va taqsimlash.

Markaz zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida jinoyatchilik tendensiyalarini tahlil qiladi va IIO xodimlariga tezkor harakat qilish uchun yo'nalishlar beradi. Biroq, hozirgi faoliyatni yanada samarali qilish uchun bir qator muammolarni hal qilish lozim.

Kuch va vositalarni boshqarishdagi muammolar

1. Resurslarning yetarli muvofiqlashtirilmaganligi: IIO bo'linmalari o'rtasida aloqa va hamkorlikning zaifligi tufayli kuch va vositalar optimal taqsimlanmaydi.

2. Texnologik imkoniyatlarning cheklanganligi: Mavjud tahliliy tizimlarning eskirganligi yoki zamonaviy talablarga mos kelmasligi tezkor qaror qabul qilishni sekinlashtiradi.

3. Kadrlar malakasining yetishmasligi: Tahlilchilar va operatorlarning zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bo'yicha tajribasi kamligi samaradorlikni pasaytiradi.

4. Ma'lumotlarning to'liq birlashtirilmaganligi: Turli bo'linmalardan keladigan ma'lumotlar yagona tizimga kiritilmagani uchun umumiy vaziyatni baholash qiyinlashadi.

Shu kabi muammolar tizimning kamchiligi bo'lib qolmoqda

Takomillashtirish istiqbollari

Situatsion-tahliliy markaz faoliyatini yaxshilash uchun quyidagi yo'nalishlarda ish olib borish mumkin:

1. Texnologik yangilanishlar:

- Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlili asosidagi tizimlarni joriy etish. Bu jinoyatchilikni oldindan bashorat qilish va resurslarni avtomatik taqsimlash imkonini beradi.
- Real vaqt rejimida kuzatuv uchun dronlar va videokuzatuv tizimlarini kengaytirish.
- Ma'lumotlarni birlashtirish uchun yagona axborot platformasini yaratish.

2. Tashkiliy o'zgarishlar:

- Bo'linmalar o'rtasida muvofiqlashtirishni yaxshilash uchun markazlashtirilgan boshqaruv tizimini mustahkamlash.
- Tezkor guruhlarining harakatlarini boshqarish uchun aniq qo'llanmalar ishlab chiqish.
- Resurslardan foydalanish samaradorligini baholash uchun doimiy tekshiruvlar o'tkazish.

3. Kadrlar salohiyatini oshirish:

- Xodimlarni zamonaviy tahlil vositalari va texnologiyalardan foydalanish bo'yicha o'qitish.
- Xalqaro tajribadan foydalangan holda malaka oshirish kurslarini tashkil qilish.
- Mutaxassislarning kasbiy rivojlanishini rag'batlantirish uchun rag'batlantirish tizimini joriy etish.

4. Strategik yondashuv

- Kriminogen vaziyatni uzoq muddatli bashorat qilish uchun ilmiy-tadqiqot ishlarini rivojlantirish.
- Xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali ilg'or tajribalarni o'zlashtirish.
- Jamoatchilik bilan hamkorlikni mustahkamlash va fuqarolardan keladigan ma'lumotlarni tahlilga kiritish.

Ichki Ishlar organlari situatsion-tahliliy markazi tomonidan kuch va vositalarni boshqarish faoliyatini takomillashtirish kelajakda jamoat xavfsizligini yanada yuqori darajada ta'minlashga xizmat qiladi. Texnologik yangilanishlar, tashkiliy islohotlar va kadrlar malakasini oshirish orqali hozirgi muammolar bartaraf etilib, yangi xavf-xatarlarga qarshi samarali kurashish imkoniyati yaratiladi. Ushbu yo'nalishdagi ishlar O'zbekiston huquq-tartibot tizimini zamonaviy talablar darajasiga ko'tarishga yordam beradi va mamlakatda barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi IIVning 1998-yil 10-dekabrda "Ichki ishlar organlari navbatchilik qismlari faoliyatini taokmillashtirish chora-tadbirlari haqida"gi 250-son buyrug'i.
2. O'zbekiston Respublikasi IIVning 2022-yil 9-maydagi "Ichki ishlar organlarining "102" xizmati faoliyatini takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlari to'g'risida"gi 150-son buyrug'i.
2. O'zbekiston Respublikasi IIVning 2022-yil 22-noyabrda "Ichki ishlar organlarida situatsion-tahliliy markazlar faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 508-son
3. Yuldashev I. Ichki ishlar organlarida tuziladigan xizmat hujjatlari va ularning tasnifi //Наука и инновации в системе образования. – 2025. – Т. 4. – №. 2. – С. 110-115.

4. O'zbekiston Respublikasi IIVning 2023-yil 9-sentyabrdagi "Ichki ishlar vazirligi Situatsion-tahliliy markazi hamda uning tizimiga kiruvchi navbatchilik qismlari faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi 473-sonli buyrug'i.

5. <https://kun.uz/kr/news/2023/12/12/prezident-iibb-yagona-tezkor-boshqaruvmarkazi-faoliyati-bilan-tanishdi> (Elektron manbaga murojaat qilingan vaqt: 13.05.2024).

